biBUŁa

Biuletyn Informacyjny BUŁ

nr 11/2018 (130)
ISSN 2084-4670

SPIS TREŚCI

artykuły

Opracowzwiastowo = tegumentologia / Tegumentologia = opracowznawstwo
Prace artystów łódzkiej awangardy we wnętrzach Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego, część III i IV
Łódź 100 lat temu (na podstawie źródeł z Biblioteki Cyfrowej UŁ)
100-lecie Skamandrytów
XVII i XIX wieczne inwentarze bibliotecznie bernardynów, dominikanów, karmelitów i pijarów z terenów obecnej Polski Centralnej. Komunikat. Cz.1.

z życia BUŁ

Seminarium Open Access 2018
Jubileusz artystyczny Zdzisława Muchowicza

warto przeczytać

Dana K. White - *Jak odgrzać dom, ale wpadając w rozpacz?*
Adam Jarczyński - *Z klasą i na luzie. Dobre manery, zbiory rozsądek i sztuka temania zasad*

nowości książkowe

Oprawoznawstwo = tegumentologia / Tegumentologia = opraworoznawstwo

"Problematyką zwiększa z sprawą książkowej zajmowania, zwane także tegumentologią [...]"(1) "Oznaczmy zwięzłą współczesną próbę tegumentologii, również też opraworoznawstwem [...](2). Ale zdania, dwa rozbierzmy akcentów. Co to z terminem "opraworoznawstwo" w pobliżu pracach powstałych w dwudziestym wieku spotykamy się poszczególnie, o tyle w zdaniem decln wspomnia się o "tegumentologii"(3). Tak, jak pisał dzieciarkowe Bibliotekarze, "Nestoryn słuty przez S.S. Dyżbowie [...] Ale do użytku w żartobliwej rozprawach krakowskiego bibliotekarzy tutaj wielu słuchał i bibliofile na przeszłości źródła. Stefan Saturnin Komorowicz w dziełe wszystkich studiach Dyżbowie sprawy średniowiecznej"(4). [...] ojciał jedną tego rodzaju kolekcja w Polsce, dlaczego pociągał różnych technik zbieraczych i materiałów używanych przy sporządzaniu spraw średniowiecznych od XI do XVI wieku. Rozpoczęcie poprzedził wstępem historycznym o powstaniu kodeksu i jego sprawach(5), gdzie w wstępie - szczegółowo pierwszym przyjęte czytamy. "Chrześnie prof. Kutrzeby w Catalogus codicum m.s. Musae Cracoviae, że kodeks ten jest bogactwem precisissimus, quod saec. XVII confectum est, compactus, zostało niewątpliwie zmieszczone oręgka dwa(6).

Stanisław Kutrzeba w opracowaniu prowadzi nam ponownem 121 zaczyawie zapis inwentarzowy rękopisu. "Brewiarz na pergaminie Urbana IV przez Grzegorza XV darowany Zug III fol. po 181 fol. (ze sztukatie czarnej)", oznaczając go jako "Brewiarz Grzegorza" (7). Nieistnym jest rozszyrzyjne zak. kody. Kutrzeby odczytał Komorowicz(8). Nieistnym jest pojawienie się wyrażenie tegumentologii. Rumaczonego jeszcze jeden 'okrzyk', 'tekstowi', a w słownikach Władysława Aigiego (kugarczyk) i Janusza Sondela(10) także jako 'oprawa książki'. Z niego to wywodzi się wchodząca do użycia w obecnym słuszku "tegumentologii"(11).

Zainteresowanych tematem tegumentologii zachęcam do zapoznania się z publikacjami wymienionymi w przypisach, w wykazości dostępnych w zbiorach Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego.

1. J. K. Andrzejewski, Opraworoznawstwo - perspektywa otwarta na książkę, Łódź 2006, s. 4.
2. A. Wagner, Wstęp, w: Tegumentologia polska dzisiaj, red. A. Wagner, Toruń 2015, s. 11.
3. A. Lewicka-Kamińska, Dzieje opraworoznawstwa w Polsce, [w:] Tegumentologia polska dzisiaj, op. cit.
4. Dzieje opraworoznawstwa w Polsce, [w:] Tegumentologia polska dzisiaj, op. cit.
5. S. S. Dyżbowie, Kaczmarek Pawełowi pięciu pergaminowych od XI do XVI wieku, Rozprawa zamykowa ku uczczeniu Kazimierza Pawłowskiego w dniu jego urzyczenia prowadzą na dobrze Rozdrój, red. J. Grycz, Kraków 1927, s. 33-37.
6. S. S. Komorowicz, Zbyłkowe sprawy średniowiecznie, Zbiór Muzeum XX. Czartoryskich w Krakowie, "Kubora" 1925, R. 7, s. 1-28.
7. S. Kutrzeba, Catalogus codicum manu scriptorum Musae Principum Czartoryski Cracoviensis, Cracoviae 1908-1913, Vol. 2, s. 142.
8. Tamże, s. 142.
9. Tamże, s. 142.
10. Nie, w jego opisie sprawy sięgnęło m. 121, zob. Komorowicz S.S. Zbyłkowe sprawy ... s. 22-23, ma na oznaczeniu z Kutrzeby "kukułka czarna".
11. W A. Jurgen, Słownik kociarzy kontrolnych, wiele tekstu lito dzierżnie a przeszłości Rozdrój Bronisława spełniczyć, ukrzy' i ucza A. Jurgen, we Lwowie 1938, s. 520, zob. też wyd. następne.
12. J. Sondel, Słownik kociarzy polski dla prawników i historyków, Kraków 1987, s. 934, także wyd. kolejne.
13. Np. kociarka wraz "Tegumentologia Pol.

Piotr Lewkowicz

Prace artystów łódzkiej awangardy we wnętrzach Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego, , część III i IV

Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego, zapoznawszy prace Edmunda Orlika i Eugeniusza Bułkiewicza została udana do użytku w 1960 r. W okresie PRL uważana była za jeden z najrozwoczeniejszych gmachów w Łodzi. Jest ona ciekawa pod względem architektonicznym, jak i wnętrzarskim. Wnętrza te zostały wzbogacone malowidłami i płaskorzeźbami, a też i ceramiką. Autorzy prac to łódzcy artyści awangardy, absolwenci wydziałowej Akademii Sztuk Pięknych im. Wincentego Wodzickiego w Łodzi. Stanisław Fijałkowski, Lech Kunka, Mieczysław Szadkowski i Antoni Starzewski tych uczniem pełnione są uczeń.

Bieżące wydanie biBUŁą poświęcimy artystów dwóch z nich: **Stanisława Fijałkowskiego i Mieczysława Szadkowskiego.**

Część III
Stanisław Fijałkowski (ur. 1922)

Stanisław Fijałkowski to malarz i grafik, łoczwyk sztuki. Wł. Wzlad 1946-1951 studiował w Państwowej Wyższej Szkole Sztuk Pięknych w Łodzi, pod kierunkiem Władysława Strzemińskiego, Stefana Wiejnera i Ludwika Tyrowicza. W latach 1947-1993 był pedagogiem w macierzystej uczelni, a od 1983 r. profesorem. Pełnił funkcje prorektora i dziekana Wyższej Grafiki. W roku 1966 utracił stanowisko prorektora - jako konsekwencja za poparcie protestujących studentów. Wydawał też za granicą, w Mini (1978-1982), Genewie (1980-1986), Marburgu (1982), Genewie (1986-1988), Marburgu (1988). Jest laureatem Nagrody Artystycznej im. Cyprina Norwida, Nagrody im. Jana Cybisa i wielu innych wyróżnień, dla pierwszy w Polsce przetłumaczył tekty Wassily Kandinskiego ("Punkt i linia a płaszczyznę" i "O duchowości w sztuce"), oba wydane dzięki uczniowi Kazimierza Malewicza "Świat bezprzedmiotowy". W 2002 roku otrzymał tytuł doktor honoris causa Akademii Sztuk Pięknych w Łodzi.

Fijałkowski specjalizował się w grafice i architekturze wnętrz, pełnął jego twórczość to przede wszystkim malowidła: jak podkreślają krytycy, nie można zaliczyć go do kontynuatorów "szkoły Strzemińskiego", jego dzieła są symbolic zdobnicze i symbolizmu. Obecne w materiałach Fijałkowskiego figury geometryczne, jak kwadrat, trójkąt, koło, są wynikiem wyobraźni kulturach. Proste kroki plastyczne przekazują z artysty bogate treści symboliczne. Dla Fijałkowskiego ważne jest zaangażowanie emocjonalne odbiorcy, ponieważ tylko wtedy uchwyci on treści duchowe i przekazane wyrażające z dzieła.

Z poczytów technicznych Fijałkowskiego (tata zapożyczeniu) zachowało się kilka obrazów - pejzaży, utrzymanych w konwencji postimpresjonistycznej. Był to czas, kiedy artysta nie brał udziału w oficjalnych wystawach i udział propagandowej tematyki. Pierwsza indywidualna wystawa Fijałkowskiego odbyła się w Muzeum Okręgowym w Toruniu w 1957 r., w którym BWA. Lata sześćdziesiąte to czas, kiedy artysta zwiększa się pogłęb twórczo Fijałkowskiego, ale również poeci do grafiki (linoryt, drzeworyt, sporadycznie litografia). Stosowane przez artystę w tym okresie miał formy płócien konsporondwy z jego koncepcją tetrzcy, aby nie przerywać procesu powstawania dzieła. Dały obrenie zastąpują tyloły obrazów i tylko nietrzne z nich mają oryginalne tytuły. i mówią lub tajemnicze podpisy. Obrazy Fijałkowskiego bardzo często tworzone były jako cykle - np. poświęcone a takich sedzieniadzwyszych symbolów "Autostrady". Był jego materiałem to surowe kompozycjach i oszczędne kolory. Fijałkowski używany jest za jednego z najwybitniejszych przedstawicieli polskiej sztuki współczesnej.

Stanisław Fijałkowski jest znanym nie tylko wystawcom za działalność artystyczną, pedagogiczną oraz społeczną, jego prace znajdują się w zbiorach, m.in. Muzeum Narodowych w Warszawie, Kraków, Poznaniu, Włocławku i Szczecinie, Muzeum Sztuki w Łodzi, w zbiorach muzeów zagranicznych: Wiedzia, Belgrad, Londynie, Londynie, Hanowerze, Nowym Jorku i Moskwie.

Malowidło ścienne autorstwa S. Fijałkowskiego znajduje się na pierwszym piętrze starego gmachu Biblioteki Uniwersyteckiej. Projekt malowidła (ziel, płyta pilśniowa, 42x50 cm) powstał w 1959 r., a na półrzecz artysta namalował jego finalną wersję ścienną, o wymiarach 450x300 cm.

Opracowano na podstawie:
1. Stanisław Fijałkowski, wybór W. Nowaczyk, Poznań 2003
2. Stanisław Fijałkowski, Grafika, oprac. B. Rayder, [s.l.] [1988]
3. www.muzeum-sep.srv.pl/forum/kryzys/stanislaw-fijalkowski-doktorem-honoris-causa [dostęp 12.09.2018]

Maria Wiesławczyk

Część IV
Mieczysław Szadkowski (1920-1990)

Mieczysław Szadkowski to polski artysta ceramicz i rzeźbiarz i rysownik oraz pedagog. Ur. w Łodzi, 1945 studiował w Państwowej Wyższej Szkole Sztuk Pięknych im. Wł. Strzemińskiego w Łodzi, a od 1948 był pedagogiem. W 1951 r. otrzymał dyplom na Wydziale Architektury Wnętrz w specjalizacji ceramiczna. Jego nauczycielami byli: prof. Władysław Strzemiński, prof. Jerzy Mazurczyk, prof. Stefan Wiejner, prof. Marian Wimmer i prof. Stefan Derkowski. Mieczysław Szadkowski pracował na stanowiskach: zastępcy asystenta, adiunkta, starszego wykładowcy i od 1960 r. docenta habilitowanego Państwowej Wyższej Szkoły Sztuk Pięknych im. Wincentego Wodzickiego w Łodzi. Pełnił funkcje prodziekana Wyższej Szkoły Sztuk Pięknych im. Wincentego Wodzickiego w Łodzi, dziekana Wydziału Tkanin (1969-1971), kierownika Zakładu Wytwórczo Zagadnień Plastycznych (1971-1972), kierownika Katedry Kształcenia Ogólnopolytechnicznego (1972-1975).

Studiowania czasu na zwyczajnych Wydziałów Wnętrz w pracowni prof. Jerzego Mazurczyka pozwoliło Mr. Szadkowskiemu opanować wszystkie materiałoczny i dzwoczyka potrzebne w późniejszych realizacjach twórczych. Zawdzięczy jednak wpływ na postawę, ukształtowanie artystyczne i świadomość twórczą wywarł na artysty Władysław Strzemiński. Fascynacji jego osobowością, sztuką, zogdzałem zawdzięczał Szadkowski zwiększenie rozumienia kształtu wszystkich wymiarów, świadome kształtowanie kolorystyczne, świadome kształtowanie kolorystyczne, świadome rozumienie rzeźby jako kompozycji przestrzeni.

Mieczysław Szadkowski był artystą związanym z dziejami łódzkiej PWSSP w Łodzi oraz środowiska plastycznego tego miasta. Tworzył w zakresie rzeźby kameralnej i monumentalnej oraz ceramiki. Był autorem wielu prac rzeźbiarskich, w tym kilku pomników. Brał czynny udział w konkursach i wystawach ogólnopolskich, otrzymując wielokrotnie nagrody i wyróżnienia. W 1987 r. Mieczysław Szadkowski przeszedł na emeryturę.

Był człowiekiem wrażliwym, skromnym i pracowitym, zapalonym pedagogiem i bezkompromisowym twórcą o bogatym dorobkiem artystycznym. Był łotarzy za lata, dyskrecję i osobisty urok, a szanowany za odbarw szkoła, którą pomnożył się z zamiłowania, a nie dla kariery i osobistych korzyści. Mieczysław Szadkowski nakazał do artystów, którzy tworzyli kulturę Łodzi.

W Bibliotece UŁ, był na 8 piętrze zbiór "MA" - zgrzewa cieżka z wymiarach 150 cm x 140 cm, autorstwa Mieczysława Szadkowskiego z 1957 r.

Opracowano na podstawie:
1. Stanisław Fijałkowski w Mieczysław Szadkowski: Państwowa Galeria Sztuki w Łodzi, Państwowa Wyższa Szkoła Sztuk Pięknych im. Wł. Strzemińskiego w Łodzi, październik - listopad 1990, Galeria Wilka, Łódź, ul. Wólczańska 31.
2. http://pawelszadkowski.com/ [dostęp 19.09.2018]

Marzena Kowalska

Łódź 100 lat temu (na podstawie źródeł z Biblioteki Cyfrowej UŁ)

Wzrost zawdzie Biblioteki Cyfrowej Uniwersytetu Łódzkiego znajduje się łódzka druk z czasów i wojny światowej (1914-1918). Są to zarówno publicznego periodyki, jak i dziennik urzędowe, druki informacyjne oraz sprawozdawcze. Podstawą źródłową zapoznanie/wiedzy w poniższej publikacji stanowi rok 1918 się tą. "Informator m. Łodzi z kalendarzem na rok 1918" Wzrost przedstawia wiedzy ogólnej z zakresu historii miasta, geografii, statystyki. "Dziennik Urzędowy dla Obwodu Administracyjnego Ceranów-Niemieckiego Pracyzłum Polski w Łodzi", na który składają się rozporządzenia organów władzy, ogłoszenia, listy gończe, sprawy sądowe oraz "Kalendarz Kościuszkowski na rok 1918", zawierający - poza danych aktowanych i informacyjnych - dużą liczbę ważnych tekstów.

Jednym z powszechnych problemów, z jakim borykali się mieszkańcy Łodzi w roku odczytania niepodległości, były trudności aprowizacyjne wiele produktów, np. mąki, masła, cukru, mydła, węgla. Świadectwem tego są pojawiające się na temat "Dziennika Urzędowego..." obwieszczenia dotyczące produkcji, sprzedaży i cen wymienionych produktów. Ich wysokie ceny powodowały, że ciężko one niemożliwie dla ówczesnych kobiet. Mnożyły się przypadki podrabiania produktów spożywczych (jeden z tym m. in. Anela Sławczyńska w książce "Łódź w latach I wojny światowej" - fałszowano żywność przez m. dodywaniem głosu do mąki lub trocin do chleba). Sklepy z chlebem, mąką i cukrem (ich lokalizacja wymienia np. "Kalendarz Kościuszkowski") były pod nadzorem wojska, a wszystkie przy tamtem obowiązujących nakazów dotyczących sprzedaży oraz ilości sprzedawanych produktów.

Na temat obwieszczeń w "Dzienniku Urzędowym..." - regularnie pojawiają się listy gończe oraz wyroki sądowe. Na ich podstawie można stwierdzić, że do najczęstszych przestępstw należały: kradzieże i wymaganie, fałszowanie dokumentów i ratunki. Problemem z przestępstwem różnych podmiotów powodowały zwiększony przemyt z miejsca. Jak zauważa T. Wiślawicz w książce "Łódź i region łódzki w czasie I wojny światowej" pod red. K. Radziszewskiej i P. Zawiślańskiego: "o podkoła dodatnich kradzieży i innych zachowań przestępczych kolady rejdza i głód", a przedmiotem kradzieży były artykuły deficytowe: chleb, ziemniaki, pieczywo, wegetę, drewno. Listy gończe zawierały dokładne dane oraz charakterystyczną poszukiwanego: nazwisko, imię, zawód, stan cywilny, wyznanie, miejsce pochodzenia, wiek, adres lub ostatnie miejsce pobytu, charakterystyczny podział (wzrost, sylwetka, włosy, czoło, kolor oczu, kształt ust, nosa, uszu, brwi, stan uzębienia, znaki szczególne, np. "fałszowany"). Są. Niektóry pojawiały się również dane psychokowalnego.

Reklamy obecne na stronach periodyków odzwierciedlają najgłębsze potrzeby kobiet. W "Kalendarzu Kościuszkowskim na rok 1918" siedemnaście ostatnich stron zostało przeznaczonych na ogłoszenia i teksty reklamowe, ich duża część dotyczy branży odzieżowej - są to reklamy konfektorzy wyrobów ubraniowych, kapelusze, dodatki, obuwie); praski, farbiarni i zakładów krawieckich. Przedstawiają się również reklamy z branży spożywczej (cukiernia, mleczarnia, fabryka wędlin), reklamy banków i towarzystw ubezpieczeniowych (ubezpieczenia od kradzieży i napadów), reklamy szkół i kursów (np. szkoła kroju i szycia, szkoła rękodzieła dla kobiet, kursy buchalteryjne, handlowe, kursu muzyczne). Swoje wyroby pokazują własny sztuki i porcelany, producenci wyrobów drucianych, materiałów budowlanych, przedsiębiorstwa przewozowe oraz kawiarnie i restauracje.

Kobiety kreowały, na równy zwracają uwagę druki z 1918 roku, jest kilkoro kobiecych tytułów: "Informatora m. Łodzi z kalendarzem na rok 1918", w Łodzi funkcjonowało 330 szkół różnego typu. Były to szkoły polskie, niemieckie, rosyjskie oraz żydowskie. Wśród nich 142 to szkoły elementarne miejskie, 32 - szkoły elementarne prywatne, w tym 15 polskich, reszta - 81 - dwiekrne jewrych, 37 ochronek, 47 dwiekrnych zakładów nauczycielskich, niemieckie, żydowskie, 28 żeńskich i 19 męskich gimnazjów, 3 kursy nauczycielskie, 2 szkoły rzemieślnicze oraz 54 580 dzieci. Dzieci w wieku 7-14 lat, nieuczęszczających do szkół było aż 30 516 - niebieszczy "Informatora ... Zwrócić uwagę na dzieciarnię szkół publicznych.

Łódź brytyjski na również z problemem chorób zakaźnych. Istniejące w mieście zakłady kąpielowe miały zapobiegać epidemiom tyfusu plamistego. Działały także: izba odkażająca, kamera decyrkiełczyna oraz dwa domy izolacyjne. O skali problemu chorób zakaźnych mówią statystyki "Informatora ...": do najczęstszych przyczyn zgonów w roku 1918 należały: grużlica (267 i chorobę ogólne zakaże 1702, ponadto: choroby dróg oddechowych, choroby naczyń krwionośnych, zapalenie płuc, grzyp histpzenia, tyfus plamisty i inne.

W Bibliotece Cyfrowej Uniwersytetu Łódzkiego znajduje się znaczna wiązej źródeł opisujących życie Łodzi 100 lat temu od wskazane powyżej. W niniejszym artykule uwzględniono wybrane z nich, sugerując zakłeśne części zjawisk i problemów dzisiejszej Łodzi. Zbiory podmiot wiedzy z wojny światowej na terenie Łodzi i regionu łódzkiego znajdują się w zbiorach Biblioteki UŁ, między innymi wykorzystane do opracowania niniejszego artykułu. "Łódź i region łódzki w czasie Wielkiej Wojny" red. J. A. Chaszczewa, wyd. [1918] i region łódzki w czasie I wojny światowej, Między wojną historia a codziennością" pod red. K. Radziszewskiej i P. Zawiślańskiego, a Stawczyńska "Łódź w latach I wojny światowej".

Opracowano na podstawie:
1) Biblioteka Cyfrowa UŁ. Unikatowe dzieł periodyczne ukazujące się do 1945 roku na terenie Łodzi http://dlcz.bg.uni.lodz.pl/dlcz/publication/ffff-6998/from=&dnin=1&lan=1&p=1&zp=
2) "Łódź w czasie Wielkiej Wojny" red. J.A. Chaszczewa, wyd. [1918] i region łódzki w czasie I wojny światowej, Między wojną historia a codziennością" red. K. Radziszewska, P. Zawiślań, wyd. [1917]1918,931 2011
4) A. Stawczyńska "Łódź w latach I wojny światowej", wyd. [1918]0,1,0,0,0,0,0,1,0,0,0,0,0